سوال نمبر 7 : اولسي ادب

تعریف : ۱- هغه ادب چې سینه په سینه را تلونکي نسل ته منتقل کیږي۔

2- دې ته فولکلوري ادب هم ویلی کیږي۔

3- د اولسي ادب ابتدا د تهیی نه شوی۔

۴- نولسمه صدۍ (۱۹ صدی) عیسوی د اولسي ادب لپاره ښاغلی دور منلی شي۔

د اولسي ادب موضوعات

۱- ډیر خواره وي:

۲- د مینې محبت، غربت او د ظلم قیصې وي۔

۳- د زوړ دور مکمله نقشه راښکي۔

* د هرې ژبې په شان، د پښتو د اولسي ادب آغاز هم د سندرو نه کیږي، ځکه کښې چې د پښتون ماحول د ثقافت، د تهذیب او د تمدن او معاشرتي ژوند عکاسي کښې کیږي۔

* چونکه دا اولسي سندري د فطري عمل نتیجه وي او د ټولیوال اولس د جذباتو او د احساساتو ترجماني وي ځکه یو فطرتي کوښ والي او ژوند حقیقي باب لري.

* دي ته اولسي ادب هم ځکه وائي چي اولس تر اولس، سینه په سینه منتقل کیږي

د اولسي ادب اصناف

د اولسي ادب مختلف اصناف لري، چي په کوم کښي د خلقه پرواندي شوي منفرد او مشهور مقام لري

۱- ټپه

۲- چاربیته

لوبه

- نیمکۍ

- ټکني وغیره

1- چار بیته :-

تعریف : د اولسي شاعرۍ یو صنف چاربیته ده چې د ټپې په رنګ مشهور ده-

چاربیته د مثنوي غوندې اوږده اوږده مضامین، جنګي واقعات، د مینې محبت داستانونه لري-

- چاربیته هم سینه په سینه راغلی صنف دی

- چاربیته د فن استاذانو بیل بیل رنګ کښې لیکلي

چاربیته اقسام

چاربیته دوه ډوله قسمونه دي

- کسره بنده
- زنځیري

چاربیتي مشهور استازان :

- محمد حبیب
- محمد ایوب خان
- در محمد
- نورالدین
- احمددین طالب

مثال :- بنګړي مې دې سیل کړي په بازار د تورو زلفو
زه ځکه لکه لیوا شوم په ګلزار د تورو زلفو

بیګا مې دے تسیل کړې ستا د زلفو په بانچه کښې
زه ځکه لکه بورا شوم د انار په ګیرچه کښې

بیا سبخ مې کړه نانځونه په زړه زنه سوچه کښې

بل بوی مې کړو دشمې د غالمې بهار د تورو زلفو
زه ځکه لکه بورا شوم په ګلزار د تورو زلفو

ټپه

۱- ټپه، مصرعه یا لنډۍ د یو صنف مختلف نومونه دي

۲- د اولسي شاعرۍ ابتدا د ټپې نه کیږي

۳- د ټپې موضوع: تاریخ، عشق، سیاسي قام او مذهب وغیره دي.

۴- ټپه ورته ځکه وائي چې اواز پکښې ټپ کیږي - اول په اوچت اواز وائیلې کیږي بیا روسته اواز ټپ شي.

Badala:

بدله: تعریف ۱) بدله د ټپې څخه پر مقبول صنف دی ۲) په حقیقت کښې د مثنوی بدله دا ځکه اورته بدله وائي. ۳) دی نه علاوه (اکثر) د هر شعر قافیه بدلیږي ځکه اورته بدله وائي.

د بدلې حواله سره نور معلومات:

۱) رومانی، انقلابي او تاریخي واقعي وی پکښې

۲) د لرو بر پښتنو هم پښتو ته اړولي شوی لکه:

ا- قصص انبیاء ب- لیلی مجنون پ- فرهاد شیرین

۳) پښتو کښې رومانی داستانونه چې د بدلو شکل کښې دی.

ا- یوسف خان شیربانو ب- ادم خان دورخانی

پ- شیر عالم میمونه

Neemak

نیمکۍ: تعریف: ډېر زوړ پښتو ولسي صنف دی۔
۲) اکثر د عشق او محبت موضوع لري۔
۳) د ټپې، لنډۍ او ژبې په نسبت نرم او ښکلی دی۔

د نیمکۍ اورته ولې وائي: د هر مصرعه نه نیمه وي ځکه ورته نیمکۍ وائي۔

د نیمکۍ بڼه:
۱) یو بیت وي یعنې دوه (۲) مصرعې وي۔
۲) دواړه یې سره هم قافیه نه وي۔
۳) اوله مصرعه کې اوږده (دیارلس ۱۳ سیلابونه)
۴) دوهمه مصرعه لنډه (اووه ۷ سیلابونه)

بیلګې مثال: سورکي پیزوان دې په کنډو ختلې ګرځي
چاوې چې مازیګر دي

ملنګي دي ګېب دا ډوله دي راکړه
مورګه دې وایه چې له اوله ولاړه ده
تا ده د ناز ځیرې ګوټي ربتیا به ښکلي نه

ټکنۍ تعریف: د یو زوړ صنف دی

2) جوش و جذبه ټکنۍ په شدت سره شامل وي
3) په اوږدو ټکو کښې مېتې راولي۔
4) عموماً د عشق او محبت په موضوع ویئیلو کیږي۔

پروفیسر داور خان حبیب وائي: ټکنۍ د لوبې او جارښتې په میلو کښې استعمالیږي
ځکه اوس په ښځو کښې ډېر له ښتوي او پښتو کي له سرو ۔

16

* **اوله مصرعه:** اوږده وي (څلوارلس سیلابه)
* **دوهمه مصرعه:** ـ نیمه وي ـ (اووه سیلابه)
* **دري مصرعې:** دریې مصرعې په وزن ټکنۍ په وړوکي مصرعې ۔ (دوارلیپي)
* **څلورمه:** د مطلع د اوله مصرعې په وزن او بحر کې
۲ ورلیپی (اضافه) د مطلع دوهمه مصرعه ویئیلی او لیکلی کیږي۔

مثال: د مازیګر اوبه له منګه په ځخړو راځي
شوګي د نیکرو راځي

د مازیګر اوبو له لاسه
پیشه صراحی غشل کي نامره
منګینه راځي د سر غواړه
د مسلم ورپیچکه چه له دستوره راځي شوګي د نیکره راځي

لوبه ـ تعریف :-

١- لوبه د اولسي ادب او پښتنو د خوږو سندرو ډیر دلچسپ صنف دے- د لوبي خوبي دا ده چي لوبه ساده لفظونو کښي سادګي او رواني سره وئیلې شي-

٢- اکثر د ښځې په آواز کښي وئیل شي خو چي ښځې سره دائره واخلي نو هغه لوبه ښه وي-

٣- لوبه کښي اکثر د عاشق معشوقي د راز باتو منظومه بیاني وي ځکه ورته لوبه وائي

٤- د لوبه سر مصرعي پوره لوبه او بله لنډه وي-

مثال:- ستا د خاني په ملکي راغلے سیلاب ملکه
شے به خراب ملکه
ستا د خاني ملکے برباد و بینمه
د غریبانو کور آباد و بینمه
عشق قیصې واړه په فرهاد وینمه
ستا مکه خیال دے چي به راشي انقلاب ملکه
شے به خراب ملکه

سوال نمبر 8:
ټپه
تعریف:-
1- ټپه مصرعه یا لنډۍ د لوړ، مختلف نوم منه دي
2- د اولسي شاعري ابتداء د ټپې نه کیږي
3- د ټپې موضوع: تاریخ، عشق، سیاسي قام او مذهب وغیره دي۔
4- ټپه اوږده ځکه وائي چې آواز پکښې ټیټ کیږي - اول په اوچت آواز وائيلي کیږي بیا روسته آواز ټیټ شي- (قاضي عبدالحلیم اثر حبیب وائي)

د تهپې تاریخ :-

د حبیبي صیب رائې

1- تهپه زر کاله زړه دا

2- سینه په سینه د یو نسل نه بل ته منتقل کیږي

3- د عام ذوق ترجماني کوي ځکه تازه ښکاري

4- داسې ښکاري چې زمونږ د دور منظر دي

5- مصر اړخ بیانوي :-

6- تهپه دومره زړه دا چې د اول انسان پته نه لیږي چې چا تهپه وائیلې دا -

تهپه ورته ولې وائي؟

قلندر مومند رائې: تهپه ځکه ته وائیلې کیږي ، د هغه زمونږ د تهپولو او قلارولو په حیثیت اورته تهپه وائي -

مصرعه اورته ولې وائي؟

قاضي عبدالحلیم اثر صیب وائي:

1- مصرعه ورته ځکه وائي چې ورومبی مصره لنډه وي او دولسمه اوږده یعني دیارلس (13) سیلابونه وي-

2- او دا دواړه مصرۍ یوه مصرعه ښکاري-

3- عام خلک ئې د مصرو خوږوالي په وجه مصرعه ګڼي-

لنډۍ اورته ولې وائي؟

- دې باره کښې زمونږ سره دوه قولونه دي-

نمبر1: په زړه ډیر اثر کوي-

- داسې اثر کوي لکه چې لنډی (مار) چا له تک ورکړي-

نمبر2: وروستۍ مصرعه لنډه دی ځکه ورته لنډۍ وائي-

مثال:- غم که د غمه شر میدي
په ما به نه راتلي جوړه جوړه غمونه

ما ته په غتو مه راکوره

زه لا واده یمه یاري ګله کومه

د ننګ و غیرت په موضوع:-

- که بې ننګي کېږي خدائي دې مړ کړه
ده بې ننګۍ نه دې په مرګ خوشحاله یمه

- زه دې په مرګه نه پرېږدم
پښتني پېغلې همېشه په وفا مرینه

- که د وطن په ننګ شهید شوې
په تار د زلفو به کفن درله ګندمه

د عشق په موضوع:-

- جانان په هس نه رضا کېږي
د دروغ جن ملا دې ورک شي تعویزونه

- ځوک چې د یار ګلي ته راشي
چې بې دیدنه ترې راځي مړ دې شینه

- زما جانان تورګه ملنګ رنګ دی
زه ئې په سپینو باندې ګله بدلومه

مذهبي موضوع:-

- مینه د خدائي او د رسول سره ده
د نورې مینې لپا اسې پاتې له شینه

سوال نمبر ۵: پښتانه څوک دي؟ د خپلې مطالعې نچوړ وړاندې کړئ۔

د پښتانو باره ، په درې نظریې پاتې کیږي چې اهمې څوک دي۔

نظریه نمبر ۱: سامي نظریه

سام د نوح ع زوی وو ، مولا نعمت الله هروي په خپل کتاب "تاریخ خانجهاني" دې پښتنو باره کې لیکل کړي دي۔ او بني اسرائیل د سام اولاد دي۔

پښتو ژبه دا ایراني ژبه نه راوتي او پښتانه بني اسرائیل دي۔ تالوت دا بني اسرائیلو بادشاه پاتې شوی وو هم هغه وخت لوړ تالوت په فوج کې یو سپه سالار چې د افغانو نوم وو ګداوُد۔

د داوُد تا وصیت اوکړو چې زه او زما بچې که مړه شو نو زما چې کمه بیباني دي ، که د اغې نارینه اولاد پیدا شو نو افغانو نوم به ارمیا او برخیا باکیږدی۔ افغان ام دا سې اکړو

د برخیا په زوی "آصف" او د ارمیا په زوی افغانه نوم کیښودو۔

← بخت نصر چې کله په بني اسرائیل باندې حملت شو نو افغانیه ، افغانستان ته سره د خپل سلونیخ زمانو اتختیدلو۔

← خوشحال خان خټک ام دا خبرا کړې دا چې پښتانو بني اسرائیل دي۔

نظریه نمبر دوئم :-

پښتانه اریا دي :- انګریزانو ، ډېرو ، د اکاتلو
دې پوهانو ګرامر د سنسکرت سره 100٪ ملاوی کړی

نظریه نمبر دریم :-

سراشفني نظریه نه ده ثابته شوي د چې پښتانه
دا ~~[illegible]~~ اریا سره تعلق لاري مطلب دا چې داغې
DNA نه ده ثابت کړې چې د آریا دي -

په دې دریمې نظریه کې ټولو نه زیات مقبولیت
د دوهمه نظریه ته ملاو شوې دا ځکه چې داغې
په باره کې مختلف ثبوت ام پاتي کیږي - دې ټولو کې
غټ ثبوت د خوشحال خان خټک شعر دا (سلو سوه کاله مخکې) [650]

ع په پښتانه باندې ګې ختمه دا دنیا ده
چې په اصل د یعقوب قوم و تبار دی

دې نه علاوه افضل خان خټک خپل کتاب تاریخ مرصع کې
اوم ده لیکلي ده چې پښتانو بني اسرائیل دي دې نه علاوه
حافظ رحمت خان روهیله په خپل کتاب خلاصت الانساب
زردات خان په صولت افغاني ، عبدالجبار په خپل کتاب
بني اسرئیل یا ملت افغانه کې او مشهور مستشرق
سرویلیم جونز اوم ده دې نظریه قائل ده -

Pashto Mock Exam

پښتو

Part-II

سوال نمبر 2

رحمان بابا د عام اولس شاعر دے - د رحمان بابا د مقبولیت په وجوهاتو بحث اوکړئ -

جواب :-

د رحمان کلام په غوږ د لېي هسې

لکه دربه لاس د طفل هسي خوار شته

پښتو ژبه چې سمره غټ شاعران پیدا شوي دي، د ټولو نه زیات عوامي مقبولیت ملاو شوے دلے هغه رحمان بابا دے -

عبدالرحمان بابا په کال ۱۰۴۲ھ کې پیدا شوي وو - او په کال ۱۱۱۸ھ کې وفات شوي دے -

د رحمان بابا د مقبولیت وجوهات څه دي ؟

وجه نمبر ۱ : د رحمان بابا شاعري اسانه ده - ای هغه شاعري کې دا اسان الفاظو، تشبیهاتو او اصطلاحاتو باندې مشتمل ده چې په اغې باندې په خاص د عام پوهیږي بني -

وجه نمبر ۲ :- د رحمان بابا شاعري خوږه دا.

وجه نمبر ۳ :- د رحمان بابا شاعري په مذهبي رنګ لري. دا دی په وجه عام اولس دا پاره دا رحمان بابا شاعري ډېره نژدې دا.

وجه نمبر ۴ :- دا رحمان بابا په شاعري دا بهترین اخلاقو پیغام دے. دا رحمان بابا په شاعري کښې دا انسانیت سره مینه او دا رښتیه ویلو تلقین شوے دے.

وجه نمبر ۵ :- د رحمان بابا شاعري پیغام علم ښندې دے.

وجه نمبر :- او اوراکښې دا رحمان بابا دا مقبولیت

وجوهات بے شمار دي خو یو وجه دا اغې

شاعري تصوف دے. دا اغې صوفیانه کلام

په عوام و خاص کښې په پوره ډول مقبول دے.

د رحمان بابا شاعري

صوفیانه کلام

ے نور هاله د محمد وه په جهان کښې
چې لا نه وه د آدم او د حوا

دا دي شعر مطلب دا دے چې په دنیا کښې اولاني انسان آدم او حوا وو. او د رسول الله پیدائش

شو زره کاله پس پیدا شوی دی خو په عالم ارواح کښې

محمد د ادم نه مخکې پیدا شوی دی - مطلب دا

چې د آدم او حوا د پیدائش نه مخکې د محمدؐ نور

په دنیا کښې موجود وو -

دغه څې په بل ځاے کښې رحمان بابا فرمائي

ع چې مطلب و مدعا د سړي خداى شي

ناست ولاړ يې همه واړه عبادت شي

حضرت علی نه چا تپوس اوکړو چې تاسو وائے

اودکیږو کاؤم

مونږه ټوله ورځ عبادت نو تاسو - نه م

تاسو خوراک نه کاوئ نو دغه ارتا فرمائیل چې دا

مونږه عبادت خوب هم او عبادت دے ځکه چې په

دغه طریقه باندې اوشي چې کوم رسول الله بیان کړي

دا -